

Розділ 7

ОЛЕКСА ОСЕЛЯЄТЬСЯ В ПЕЧЕРІ

Олекса справді щез. Ніхто про нього не чув півтора року. Нікому він не давав себе бачити. Оселився в Чорногорі в маленькій печері, яку колись надибав, ще як був пастухом. Хлопець знав, що в Печеніжин повертатися небезпечно. Та й у ближчі села чи міста теж. Тому вирішив випробувати себе лісовим життям. Зрозуміти свою Силу.

Уже в перші дні Олекса зустрівся з небезпекою. Хлопець збирав афини на лісовій галявині, коли почув за спиною тихе вовче гарчання. Повернув голову — і мороз пішов по шкірі. Коли він пастушив, то вже бачив диких звірів, але здалеку. Тоді пси набігали й гавкали, і стрільбу він мав у руках. Навіть міг іноді ба́хнути, і хижакі відходили. А на цей раз було інакше. Звір стояв за кілька кроків. Лютий погляд вичікував, коли жертва злякається й почне тікати. Вовк мав за жертву Олексу.

Хлопець звівся на ноги й так само вичікувально дивився на вовка. Мимоволі почав тупцяти назад. Аж раптом відчув під ногою камінь.

Він різко схилився, схопив каменюку й зробив кидок. У ту мить вовк уже летів на нього в смертельному

стрибку. Камінь ум'явся в голову звіра, і вовк повалився в афінник. Так здобиччю став хижак.

Згодом хутро тварини правило Олексі за одяжу. Коли він одягав на голову каптур із голови вовка, то наче сам перевтілювався у звіра. Робився для лісових мешканців своїм. Своїм хижак. А ліс ставав його домом.

Олекса пошив зі шкіри бесаги, накладав у них каміння й бігав із цим вантажем хисткими лісовими стежками, тренуючи рівновагу. З камінням на плечах він лазив по деревах і полював на диких кабанів. Мав рухатися так тихо, щоб звір його не почув. А почує, то втече — і мисливець буде голодним.

Олекса ставав усе більш чутливим і уважним, обережним і раптовим. Загартованим до найскладнішої ситуації.

Водночас хлопець відчув, що таке спокій. Такого ще ніколи не траплялося в його житті, адже з малого завжди була якась робота. Навіть на полонині в затінку смерек не мав спокою, бо завжди якась вівця відіб'ється від отари, а тоді біжи й завертай її.

Тут Олекса щоранку вмивався в гірському джерелі, з якого навіть улітку текла така холодна вода, що пальці на руках коценіли. Купався в гірських струмках і ловив руками під камінням стругів. Збирав гриби і ягоди. Спостерігав, як вивірки стрибають по деревах. Двох він навіть приручив і любив із ними балакати. Більше не мав до кого.

Розділ 8

ОЛЕКСА ПОМІЧАЄ ОПРИШКІВ

Одну вивірку Олекса назвав Вушко, а другу — Носик. Саме так вивірки будили Олексу, коли могла бути небезпека — прогулювався поблизу ведмідь чи зграя вовків. Вушко починала торсати за вухо, а Носик — за носа.

— Бачите, друзі, — говорив Олекса до вивірок, — жив я колись із батьками, яких любив, але не мав там спокою через усякі клопоти. Служив у Зиха, де поряд була Ксеня, яку любив. Але не міг їй це сказати. А якби й сказав, то що з того? Але все за мить перемінилося. Довелося втекти від людей і всіх любовей. До вас, малих гризунів, щоб знайти мир.

Тут Вушко поторсала вухо, і Олекса зойкнув, а тоді прислухався. Унизу було чутно людські голоси. Олекса виглянув і побачив метрів за сто від печери п'ятьох чоловіків. Вони були в гарних гуцульських стріях. Видно, що нові кептарі й крисані. А на плечах несли

повні й важкі бесаги. У чоловіків були металеві бартки, пістолі й ножі. Олекса здогадався, що це опришки. На щастя, вони йшли не до його печери, а простували до свого сховку: несли здобич після вдалої справи.

Олекса так давно не бачив людей, що, сам того не помітивши, почав за ними стежити. Але видавати себе не хотів, бо опришки хоч і свої, а все ж — уже не зовсім прості селяни. Це гуцули ще тої давньої крові, що не хочуть мати над собою пана, бо самі собі пани й указ. Це небезпечні воїни й мисливці, яким краще не траплятися на дорозі, особливо коли вони вертаються зі здобиччю.

Опришки рухалися впевнено, але видно було, що мають тяжкий вантаж. Тут, у лісі, вони теж були вдома. Сюди точно ніякий смоляк не долізе, та й селянин не піде по гриби так глибоко в Карпати.

Олекса йшов за ними аж до сховку. Тихо-тихо, як може лиш найобережніший хижак. Цього разу він полював на враження.

Опришки підійшли до великої скелі й відсунули камінь-засув. Але замість чорної пустки, зі скелі било світло.

Коли опришки зайшли всередину й закрили за собою вхід, Олекса підійшов ближче й заліз на найвищу смереку. З висоти він побачив за скелею невелике поселення з кількох наметів. Із трьох боків сховок оточували кам'яні стіни, а з четвертого було провалля, унизу якого шумів потік.

Розділ 9

ОЛЕКСА ГОСТЮЄ НА ПОЛОНИНІ

Чорною глиною Олекса вимазав собі обличчя, щоб раптом воно не заялило під світлом місяця. Опришки вирушали на нове завдання, Олекса крався слідом. Без конкретної мети. Просто подивитися — адже таки заскучив за людьми. Так він провів опришків до кінця лісу, але, побачивши поле, зрозумів, що там його можуть помітити, тому далі не йшов.

Наступного дня юнак пішов до стаї на полонині. Вона біля самої вершини в невеликій улоговині, щоб захиститись від вітру. Це простора дерев'яна хата, у ній Олекса разом з іншими пастухами літував на полонині, коли пастушив.

Зі стаї, як усе, куриться дим. Удень ватру пильнує ватаг, який варить сири, а вночі — спузар.

Олекса не раз згадував свої пастуші дні, тому знав, що кожного ранку і вечора ватаг із пастухами мають видіти десятки корів, овець і кіз. У перші дні руки пухнуть від роботи. А пастухи переважно ще діти. То лиш ватаг такий, щоб міг усім управляти і його слухались, а пастушити йде, хто лиш має охоту і спритність. Можеш добре бук тримати й вівцю завернути до отари, щоб не відходила в ліс, то вже добре. Буде з тебе робітник. Хіба до корів беруть старшого.

СТЯЯ З ГОНТОЮ

КОШАРА

КОШАРИ

БОВГАР

КОЗАР

ВІВЧАР

МАРЖИНА

БИР!
БИР!

Руки за тиждень-два звикають до доїння, і стає трохи легше. Але не дуже, бо робота не вривається. Коли пастухи після ранкового доїння женуть худобу пастися, то ватаг має на цілий день заняття з молоком. Треба процідити, зварити сир і вурду, будзи повисушувати. Котрі сухі, то вже перетирати із сіллю на бринзу.

Олекса добре пам'ятав, що пастухам теж не легше. Правда, інколи подрімають у затінку смереки, коли спека і худоба холодує скраю лісу. Але переважно на ногах. За день так набігаєшся, що на вечір добре чути втому. Тому й треба молодих, щоб були рухливі. Полонина плотів не має. Поки поле й трава, то добре, худоба пасеться. Але глибоко в ліс пускати не можна, бо на овець і кіз чатують вовки, аби лиш котрась відлучилася від отари. А корову може й ведмідь потягнути.

Пастухам на помочі завжди є гарні пси і зброя. Навіть малий хлопець ходить зі стрільбою й має вміти стріляти, бо полонина — не забава.

Олекса спостерігав за пастухами зоддаля. Лукин далі ватажив. Як і раніше, попихав пастухами. То гаркне, то по вусі лясне. Не змінився ніч.

Олексу аж перетрусило з люті. Враз у пам'яті зринув той давній випадок на полонині, після якого він утратив дім.

Із похмурого настрою його вивів гул дзвіночків. Пастухи погнали маржину на пасовисько, а Лукин повиносив будзи досушуватися на сонці. Повикладав на лавицю під стаєю, а сам пішов до стаї свіжий сир варити.

ПОЛОНІНСЬКІ СИРИ

БУДЗ				
				
НАДОЇТИ МОЛОКА	НАГРІТИ, ДОДАТИ ЗАКВАСКУ	ДІСТАТИ ЗГУСТОК СИРУ	ВІДЦІДИТИ У МАРЛЮ	БУДЗ ГОТОВИЙ
ВУРДА				
				
НАГРІТИ СИРОВАТКУ	ДОЛИТИ МОЛОКА, ЗАКИП'ЯТИТИ	ВИБРАТИ СИР	ВІДЦІДИТИ У МАРЛЮ	ВУРДА ГОТОВА
БРИНЗА				
				
БУДЗ СУШИТИ 5-6 ДНІВ	АБО ВУДИТИ НА ДИМУ	ПЕРЕТЕРТИ ЙОГО ІЗ СІЛЛЮ	ЗАТРАМБУВАТИ У БОЧКУ	БРИНЗУ МОЖНА ЇСТИ

Олексі так закортіло сиру, що не зміг стриматися. Він кинувся, як дикий звір, — а що був у вовчій шкурі, то здалеку годі було впізнати в ньому людину. Схопив один будз і зник у лісі.

То було виняткове задоволення. Олекса шматував зубами будз. Відламував великі шматки і їв, наче тиждень не мав крихти в роті. Хоча сиру не пробував таки давненько.

Останні два роки Олекса харчувався напівсирим-напівпеченим м'ясом, ягодами й грибами. Ще інколи вдавалося впіймати рибину — і то все. Однак таки бракувало хліба. І молока. Він же молочний хлопець, полонинський. Коли літував на полонині, то хіба хто з села приносив сала, — а так ціле літо жили на молоці, сметані й маслі.

Олекса все це згадував, жуючи сир, і тут йому захотілося ще й молока, тому він лісом пішов у той бік, де мали б пастися корови.

Маржина холодувала край лісу. Бовгар саме полуднував оддалік, тому Олекса зірвав лопуха й наважився підійти до корови, яка зайшла трохи в ліс. Зробивши з лопуха таке-сяке горня, він надіїв у нього молока й почав спрагло пити. Який дивовижний смак дитинства!

Олекса міркував собі, згадував і час від часу знову надоював молока й попивав, як коштовний напій. Але тут нагодився пес, почав гарчати на Олексу. Хлопець засичав у відповідь. Він добре навчився мови лісових мешканців і знав, як спілкуватися зі злим псом.

— Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш! Хр-р-р-р! Ш-ш-ш!

Пес злякався, заскавулів і відступив. Але бовгар уже почув гавкання та шипіння, схопив зброю й кинувся на місце сутички, люто гукаючи:

— Ей-й-й! Го-о-о-о-о-в!

